

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїсти
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни «Сучасні проблеми адміністративного судочинства України»
вибіркових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої
освіти

262 Правоохоронна діяльність (Правоохоронна діяльність)

за темою № 7 – «Загальна характеристика Національної школи суддів України»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 20 грудня 2023 року № 12

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 21 грудня 2023 року № 11

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 14 грудня 2023 року № 13

Розробники:

1. Завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, професор Панова Ірина Вікторівна.
2. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук Клубань Марія Володимирівна.

Рецензенти:

1. Перший заступник директора Національного наукового центру „Інститут судових експертиз ім.Засл.проф.М.С.Бокаріуса, доктор юридичних наук, професор Спіцина Г. О..
2. Доцент кафедри адміністративного права та процесу Факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.

План лекції

1. Статус та завдання Національної школи суддів України.
2. Організація та структура Національної школи суддів України.
3. Організація спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів.
4. Професійна підготовка суддів та працівників апарату суду.

Рекомендована література:

Основна:

1. Адміністративне судочинство України: підручник / за аг. Ред.. О.М. Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 700 с.
2. Пономаренко Г.А., Комзюк А.Т., Мельник Р.С., Бевзенко В.М. Административная юстиция в Украине: учебное пособие / под общ. ред. А.Т. Комзюк. М.: Прецедент, 2009. 198 с.
3. Старилов Ю. Н. Административная юстиция. – М.: Норма, 2001. – 274 с.
4. Педько Ю. С. Становлення та правове регулювання адміністративної юстиції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – К., 2003. – 17 с.
5. Риков В. Д. Деякі питання створення адміністративної юстиції в Україні // Правова держава. – 1999. – Вип. 9. – С. 171 – 175.
6. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
7. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права / Навч. посібник/ За заг. редакцією Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006. – 526 с.
8. Фесенко Л. І. Європейський досвід функціонування спеціалізованих судових органів. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. праць. Вип.55. Одеса : Юридична літ-ра, 2010. С. 11–20. 5.
9. Пипяк М. І. Адміністративний суд в системі державних органів України : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Львів, 2016. 198 с.
10. Дорош В. С. Міжнародне адміністративне судочинство в захисті прав людини. Філософські та методологічні проблеми права. 2014. Вип. 1. С. 151-162.

Додаткова:

1. Адміністративне право України: підручник / під заг. ред. академіка С. В. Ківалова. – О.: Юрид. л-ра., 2003. – 892 с.
2. Ківалов С. В. Адміністративне процесуальне право: предмет, джерела, правовідносини // Наук. пр. Одес. нац. юрид. акад. – 2005. – № 4. – С. 3 – 9.
3. Осадчий А. Ю. Організаційно-правове забезпечення оскарження громадянами незаконних дій органів виконавчої влади в судах: автореф. дис. на

здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – Х., 2003. – 19 с.

4. Руденко А. В. Адміністративне судочинство: становлення і здійснення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. – Х., 2006. – 19 с.

5. Шемшученко Ю. Адміністративна юстиція // Юридична енциклопедія. – Т. 1. – К.: Укр. енцикл., 1998. – С. 47 – 48.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>

2. Сайт «Научная сеть» - <http://www.nature.ru/>

3. Сайт «Brain Maps» - <http://brain-maps.org/>

4. Сайт «Cyberleninka» - <https://cyberleninka.ru/>

5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. <http://www.nbuv.gov.ua/>

Текст лекції

1. Статус та завдання Національної школи суддів України.

Національна школа суддів України є державною установою із спеціальним статусом у системі правосуддя, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя та здійснює науково-дослідну діяльність. На Національну школу суддів України не поширюється законодавство про вищу освіту.

Національна школа суддів України утворюється при Вищій кваліфікаційній комісії суддів України і здійснює свою діяльність відповідно до цього Закону та статуту, затвердженого Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Національну школу суддів України очолює ректор, якого призначає на посаду і звільняє з посади Вища кваліфікаційна комісія суддів України.

Проректорів Національної школи суддів України призначає на посади і звільняє з посад Вища кваліфікаційна комісія суддів України за поданням ректора Національної школи суддів України. Ректор Національної школи суддів України надає Вищій кваліфікаційній комісії суддів України

пропозиції щодо кандидатур на заміщення відповідних вакантних посад проректорів.

Розміри посадових окладів працівників Національної школи суддів України не можуть бути меншими, ніж відповідні розміри посадових окладів працівників Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.

Національна школа суддів України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, самостійний баланс і рахунки в органах Державної казначейської служби України та може мати регіональні відділення (ст. 104 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

Завдання Національної школи суддів України. Національна школа суддів України здійснює:

- 1) спеціальну підготовку кандидатів на посаду судді;
- 2) підготовку суддів, у тому числі обраних на адміністративні посади в судах;
- 3) періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації;
- 4) проведення курсів навчання, визначених кваліфікаційним або дисциплінарним органом, для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя;
- 5) підготовку працівників апаратів судів та підвищення рівня їхньої кваліфікації;
- 6) проведення наукових досліджень з питань удосконалення судового устрою, статусу суддів і судочинства;
- 7) вивчення міжнародного досвіду організації та діяльності судів;
- 8) науково-методичне забезпечення діяльності судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та Вищої ради правосуддя (ст. 105 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»).

2. Організація та структура Національної школи суддів України.

Відповідно до п.п. 1.1. Статуту Національної школи суддів України, Національна школа суддів України є державною установою зі спеціальним статусом. Таким чином, будучи складовою частиною системи державних організацій, Національна школа суддів України представляє собою організований державою трудовий колектив робітників і службовців на чолі з призначеним Вищою кваліфікаційною комісією суддів України ректором Національної школи суддів України (далі – ректор), який здійснює загальне керівництво діяльністю Національної школи суддів України, організовує роботу щодо ефективного управління та несе особисту відповідальність за її діяльність.

Для оперативного вирішення питань навчальної, науково-дослідної, кадрової та фінансово-господарської діяльності, що потребують колегіального обговорення в Національній школі суддів України створюється постійно діючий робочий орган управління – Ректорат 79 Національної школи суддів України (далі – Ректорат). Очолює і координує діяльність Ректорату ректор, а за його відсутності ці функції покладаються на особу, яка виконує його обов'язки. До складу Ректорату входять за посадами: ректор, проректори, начальники відділів Національної школи суддів України.

Організація роботи структурних підрозділів Національної школи суддів України здійснюється у відповідності з положеннями, затвердженими наказом ректора та покладається на їх керівників, які призначаються на посади та звільняються з посад наказом ректора.

Структура Національної школи суддів України визначається ректором, погоджується з Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та затверджується наказом ректора.

Ректор здійснює загальне керівництво діяльністю Національної школи суддів України та в межах своїх повноважень, відповідно до чинного законодавства України і Статуту Національної школи суддів України:

1) організовує роботу щодо ефективного управління Національною школою суддів України та несе особисту відповідальність за її діяльність;

2) самостійно вирішує всі питання діяльності Національної школи суддів України за винятком тих, що віднесені Статутом і законодавством України до компетенції Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України, трудового колективу чи інших органів;

3) видає накази про призначення на посади, переведення та звільнення працівників Національної школи суддів України, застосовує заходи заохочення та накладає дисциплінарні стягнення на працівників;

4) видає накази, інструкції та доручення, обов'язкові до виконання всіма структурними підрозділами, працівниками та слухачами Національної школи суддів України, а також організовує контроль за їх виконанням;

5) представляє без доручення та діє від імені Національної школи суддів України в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, у відносинах з юридичними та фізичними особами в Україні і за кордоном тощо.

Проректори несуть персональну відповідальність за напрямки роботи відповідно до функціонального розподілу обов'язків в Національній школі суддів України, установленим наказом ректора.

Відділ документального забезпечення та контролю Національної школи суддів України (далі – Відділ) є структурним підрозділом Національної школи суддів України. У своїй діяльності Відділ підзвітний та підконтрольний проректору по забезпеченню організаційної діяльності

НШСУ. Координацію діяльності Відділу здійснює проректор по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ.

Відділ документального забезпечення та контролю НШСУ не має прав юридичної особи, його структура та чисельність затверджується наказом ректора НШСУ за погодженням з Вищою кваліфікаційною 82 комісією суддів України.

Відділ функціонує у складі п'ятих спеціалістів, а саме: начальника відділу, трьох головних і одного провідного спеціалістів. Основними завданнями відділу є: 1) організаційне забезпечення діяльності НШСУ, планування, моніторинг та контроль виконання плану роботи НШСУ та структурних підрозділів; 2) встановлення єдиного порядку документування і роботи з документами в НШСУ на основі використання сучасної обчислювальної техніки, автоматизованої технології роботи з документами та скорочення кількості документів; 3) забезпечення прямих та зворотних інформаційних потоків між НШСУ та структурними підрозділами.

Юридичний відділ Національної школи суддів України є структурним підрозділом НШСУ, координацію діяльності якого здійснює проректор по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ. Відділ не має прав юридичної особи, його структура та чисельність затверджується наказом ректора НШСУ за погодженням з Вищою кваліфікаційною комісією суддів України. Відділ функціонує у складі п'яти фахівців, а саме: начальника відділу, трьох головних і одного провідного спеціалістів.

Основними завданнями юридичного відділу є організація правової роботи, спрямованої на правильне застосування, неухильне додержання та запобігання невиконанню приписів актів законодавства, інших нормативних документів працівниками НШСУ під час виконання покладених на них завдань та службових обов'язків.

До структурних підрозділів Національної школи суддів України

належить й Відділ бухгалтерського обліку та планової діяльності Національної школи суддів України. У своїй діяльності Відділ з питань використання бюджетних коштів підзвітний та підконтрольний ректору НШСУ, а з інших питань – проректору по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ. Координацію діяльності Відділу здійснює проректор по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ.

Відділ функціонує у складі чотирьох фахівців, а саме: начальника 83 відділу, заступника начальника відділу, одного головного і одного провідного спеціалістів. Основними завданнями Відділу є: 1) ведення бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності НШСУ та складення відповідної звітності; 2) відображення у документах достовірної та у повному обсязі інформації про господарські операції і результати діяльності, необхідної для оперативного управління бюджетними призначеннями (асигнуваннями) та фінансовими і матеріальними (нематеріальними) ресурсами; 3) забезпечення дотримання бюджетного законодавства при взятті бюджетних зобов'язань, своєчасного подання на реєстрацію таких зобов'язань, здійснення платежів відповідно до взятих бюджетних зобов'язань, достовірного та у повному обсязі відображення операцій у бухгалтерському обліку та звітності; 4) забезпечення контролю за наявністю і рухом майна, використанням фінансових і матеріальних (нематеріальних) ресурсів відповідно до затверджених нормативів і кошторисів; 5) запобігання виникненню негативних явищ у фінансовогосподарській діяльності, виявлення і мобілізація внутрішньогосподарських резервів.

Відділ по роботі з персоналом Національної школи суддів України у своїй діяльності підзвітний та підконтрольний проректору по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ.

Відділ функціонує у складі трьох фахівців, а саме: начальника відділу,

головного та провідного спеціалістів. Основними завданнями Відділу є: 1) реалізація державної політики з питань кадрової роботи в НШСУ; 2) здійснення контролю в НШСУ за дотриманням законодавства з питань кадрової роботи; 3) робота із забезпечення НШСУ працівниками необхідних професій, спеціальностей і кваліфікацій згідно з рівнем та профілем отриманої ними підготовки та ділових якостей; 4) організація своєчасного оформлення кадрової документації руху кадрів; 5) організація ведення кадрової документації; 6) проведення іншої роботи, пов'язаної із застосуванням законодавства про працю.

Відділ інформаційних технологій Національної школи суддів України у своїй діяльності підзвітний та підконтрольний проректору по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ. Координацію діяльності Відділу здійснює керівник апарату НШСУ. Відділ функціонує у складі п'яти фахівців, а саме: начальника відділу, двох головних та двох провідних спеціалістів. Основним завданням Відділу є впровадження та технічна підтримка новітніх інформаційних технологій в навчальну, науково-дослідну та управлінську діяльність НШСУ.

Відділ адміністративно-господарського забезпечення Національної школи суддів України у своїй діяльності підзвітний та підконтрольний проректору по забезпеченню організаційної діяльності НШСУ. Відділ функціонує у складі 14 фахівців, а саме: начальника відділу, одного головного спеціаліста, одного головного спеціаліста – завідувача господарством, чотирьох провідних спеціаліста, чотирьох водіїв, трьох прибиральниць. Основними завданнями Відділу є: здійснення господарського обслуговування приміщення НШСУ та організація та створення умов для ефективної роботи працівників НШСУ; забезпечення у кожному структурному підрозділі НШСУ умов праці відповідно до нормативно-правових актів; облік матеріальних цінностей та забезпечення

їх зберігання.

Координацію діяльності Відділу науково-методичного забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції та бібліотечно-видавничої діяльності Національної школи суддів України здійснює проректор з науково-дослідної роботи НШСУ. Основними завданнями Відділу є: 1) науково-методичне забезпечення діяльності судів загальної юрисдикції, що спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення; 2) обробка, каталогізація, облік, зберігання та формування бібліотечного фонду відповідно до інформаційних потреб працівників та слухачів НШСУ, якісне обслуговування користувачів на 85 основі широкого доступу до всіх інформаційних джерел бібліотеки за традиційними та новітніми технологіями; здійснення редакційно-видавничої діяльності в Національній школі суддів України.

У складі Національної школи суддів України функціонують 5 регіональних відділень, а саме: Дніпропетровське, Львівське, Одеське, Харківське та Чернівецьке. Вказані відділення були створені з метою оптимізації заходів підготовки суддівського корпусу та наближення їх до регіональної мережі судів.

Національна школа суддів України у своєму складі має також кілька дорадчих органів, а саме: – Науково-методичну раду Національної школи суддів України – консультативно-дорадчий орган, створений для організації науково-дослідної діяльності Національної школи суддів України. Так, наприклад, 17 квітня 2014 року відбулося засідання Науково-методичної ради Національної школи суддів України на якій були винесені та розглянуті такі питання: 1) реалізація цілі 2 Стратегічного плану розвитку НШСУ на 2014-2018 роки – здійснення науково-дослідної діяльності; 2) Програма анонімного тестування кандидатів на посаду судді; 3) Програма

спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді; 4) Концепція журналу 88 «Слово Національної школи суддів України»; 5) дистанційний навчальний курс «Суддівська етика».

3. Організація спеціальної підготовки кандидатів на посади суддів.

Спеціальна підготовка кандидатів на посаду судді (далі – спеціальна підготовка) здійснюється Національною школою суддів України відповідно до програм та навчальних планів спеціальної підготовки кандидатів на посаду судді та кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки.

Спеціальна підготовка проводиться протягом дванадцяти місяців, якщо інший строк не визначений рішенням Вищої кваліфікаційної комісії суддів України (для кандидатів на посаду судді, які мають стаж роботи на посаді помічника судді щонайменше три роки, протягом трьох місяців) за рахунок коштів Державного бюджету України. На період проходження спеціальної підготовки за кандидатом на посаду судді (далі – кандидат, слухач) зберігається основне місце роботи, виплачується стипендія в розмірі посадового окладу помічника судді місцевого суду. Строк проходження спеціальної підготовки в Національній школі суддів України зараховується до стажу професійної діяльності у сфері права.

Спеціальна підготовка включає теоретичну та практичну підготовку кандидатів на посаду судді та полягає у формуванні фахових умінь, навичок і високої професійної культури, психологічну адаптацію до професії судді.

Мета спеціальної підготовки – допомогти кандидатам на посаду судді розвинути особисті якості та набути професійних умінь і навичок, необхідних для якісного виконання обов'язків судді, відношення до учасників судового процесу з повагою, забезпечення гарантування прав

особи та основоположних свобод, дотримання норм етики та усвідомлення високої значимості суду в демократичному суспільстві, забезпечення безсторонності та справедливого публічного розгляду справи в розумні строки.

Принципами спеціальної підготовки є:

різнобічність та комплексність спеціальної підготовки, її орієнтованість на опанування всіма необхідними вміннями та навичками, властивими професії судді;

здійснення спеціальної підготовки відповідно до кращого світового досвіду з урахуванням міжнародних стандартів у сфері судочинства;

єдність (уніфікованість) спеціальної підготовки, тобто її проведення на підставі стандартизованих програм, розроблених Національною школою суддів України;

практична спрямованість спеціальної підготовки, зокрема, через формування програми, виходячи із суддівських компетенцій (знань, умінь і навичок, властивих професії судді);

збалансованість програми спеціальної підготовки шляхом поєднання теоретичних і практичних занять в аудиторії зі стажуванням у судах;

забезпечення високої якості та наукової обґрунтованості спеціальної підготовки;

сучасність змісту та удосконалення методики спеціальної підготовки;

ініціативність і заінтересованість кандидатів на посаду судді в підвищенні професійного рівня;

використання новітніх ІТ-досягнень у процесі підготовки.

Стажування є складовою спеціальної підготовки. Стажування проводиться у формі практичної підготовки слухачів у місцевих судах з метою поглиблення та закріплення теоретичних знань про діяльність суду та здобуття практичних професійних навичок судді, а також у формі

навчальних візитів до органів прокуратури, примусового виконання рішень судів, пенітенціарної служби, органів, що здійснюють досудове 7 розслідування, адвокатських утворень для ознайомлення з діяльністю кожного з них.

4. Професійна підготовка суддів та працівників апарату суду.

Підготовку суддів для підтримання кваліфікації та періодичне навчання суддів з метою підвищення рівня їхньої кваліфікації у НШСУ, РВ НШСУ (далі також – підготовка суддів) проводить окремий структурний підрозділ НШСУ, що відповідає за підготовку суддів, РВ НШСУ відповідно до програм підготовки суддів для підтримання кваліфікації, програм підготовки голів та заступників голів судів (далі – відповідні стандартизовані програми підготовки), на базі яких формуються програми навчальних заходів; програм курсів навчання, визначених кваліфікаційним або дисциплінарним органом, для підвищення кваліфікації суддів, які тимчасово відсторонені від здійснення правосуддя; програм перепідготовки суддів за результатами кваліфікаційного оцінювання, якщо можливість здійснення суддею правосуддя у відповідному суді не підтверджена; програм додаткового навчання суддів на підставі рекомендації викладача (тренера) за результатами проходження тренінгу під час підготовки (далі – відповідні програми підготовки); календарного плану підготовки суддів для підтримання кваліфікації; календарного плану та програми періодичного навчання суддів для підвищення рівня кваліфікації (далі – відповідно календарні плани).

Підвищення кваліфікації працівників апаратів судів з метою оперативного і якісного забезпечення діяльності суду проводиться протягом їх усієї трудової діяльності, але не рідше одного разу на три роки, окремим структурним підрозділом НШСУ, що відповідає за підготовку

працівників апаратів судів, РВ НШСУ.

Формами навчання під час підготовки суддів та працівників апаратів судів є: очна, дистанційна, навчання в реальному часі (“он-лайн навчання”), зокрема за допомогою відеоконференцз’язку (для працівників апаратів судів).

Початок і закінчення підготовки суддів за відповідними категоріями встановлюється наказом ректора НШСУ, директорів РВ НШСУ, а працівників апаратів судів відповідних регіонів – наказом проректора, що відповідає за цей напрямок роботи, директорів РВ НШСУ.